

WORK IN PROGRESS

15 November 2016

Memo

Statusrapport fra Transportministeriet i Slesvig-Holsten vedr. den tyske myndighedsgodkendelse

Femern A/S har modtaget seneste statusrapport fra Transportministeriet i Slesvig-Holsten til Transport- og Bygningsministeriet i Danmark om status for arbejdet med den tyske myndighedsgodkendelse af Femern Bælt projektet. Statusrapporten er dateret den 25. oktober 2016 og fremsendt fra statssekretær Frank Nägele til afdelingschef Søren Wille ved brev dateret 31. oktober 2016.

Den kvartalsvise statusafrapportering er et led i en tidligere aftale mellem transport- og bygningsminister H. C. Schmidt og transportminister R. Meyer om forløbet af den tyske godkendelsesproces.

Femern A/S og den tyske medansøger LBV Lübeck, dvs. "projektejerne", afleverede for første gang ansøgningen om myndighedsgodkendelse af Femern Bælt-forbindelsen i Tyskland i oktober 2013. Efter en omfattende offentlig høringsproces i 2014 og 2015 meddelte myndighederne i Kiel i oktober 2015, at der efter deres vurdering var behov for en fornyet offentlig høring, herunder ikke mindst for at reducere risikoen ved efterfølgende retssager.

På baggrund af den første offentlige høringsproces og som følge af den seneste retlige udvikling har projektejerne opdateret og udbygget ansøgningen fra godt 11.000 sider til 13.500 sider. Det fremgår af den aktuelle statusrapport, at projektejerne indleverede den opdaterede ansøgning til høringsmyndigheden i LBV Kiel den 29. februar 2016. Efter en række kvalitetskontroller gennemført af LBV i foråret 2016 blev ansøgningen yderligere forbedret og suppleret. Det er en sædvanlig del af en sådan proces.

Kritikere af projektet søgte i forsommeren 2016 at tegne et billede i pressen af, at LBV var meget kritiske over for ansøgningens kvalitet, fordi LBV som led i denne kvalitetskontrol - ganske konstruktivt og hjælpsomt - havde fremsendt en liste på 290 opmærksomhedspunkter i materialet til projektejerne. Formålet med denne liste var netop at give projektejerne mulighed for at få forbedret ansøgningen yderligere på et så præcist grundlag som muligt, inden en fornyet offentlig høring kunne iværksættes.

Hen over sommeren 2016 gennemførtes, efter beslutning hos myndighederne i Kiel, den fornyede fremlæggelse af ansøgningen og offentlige høring i Slesvig-Holsten og i et vist omfang Mecklenburg-Vorpommern med frist for indsigelser den 26. august 2016. I statusredegørelsen oplyses, at inddragelsen af sommerferieperioden i høringsfasen gav anledning til utilfredshed hos bl.a. modstanderne af projektet. Myndighederne i Slesvig-Holsten tog beslutningen om at iværksætte høringen hen over sommerferien for undgå uforholdsmæssige forsinkelser af processen. Det noteres i den forbindelse at myndighederne vedva-

rende har forsvaret denne fremgangsmåde i den offentlige debat i Slesvig-Holsten denne sommer.

Høringsmyndigheden LBV Kiel har i forbindelse med den seneste høring modtaget omkring 12.500 indsigelser og udtalelser. Det fremgår af statusrapporten at mange af disse er identiske. I statusrapporten understreges det, at indsigelsernes kvalitet er vigtigere end antallet af indsigelser.

Efter den 26. august 2016 er indsigelserne løbende blevet overleveret fra LBV Kiel til Femern A/S og medansøgeren LBV Lübeck. Femern A/S modtog de sidste indsigelser fra LBV Kiel i slutningen af oktober 2016.

Det fremgår af statusrapporten, at det er beklageligt, at udtalelser fra to offentlige myndigheder endnu ikke er indgivet. Det drejer sig om nogle centrale udtalelser fra Miljøministeriet i Slesvig-Holsten (MELUR) og Forbunds-naturstyrelsen (BfN). Det kan oplyses, at udtalelsen fra BfN efterfølgende er modtaget i Femern A/S, mens udtalelsen fra MELUR fortsat udestår. Femern A/S er bekendt med, at der er stor fokus på dette i Kiel.

I lighed med første høringsrunde, skal Femern A/S og LBV Lübeck udarbejde skriftlige besvarelser af samtlige indsigelser og udtalelser til LBV Kiel, som herefter udsender hørings-svarene. Af statusrapporten fremgår det således, at projekterne skal reagere på den bedste og hurtigst mulige måde og fremsende deres svar til høringsmyndigheden i LBV Kiel. Ifølge statusrapporten afhænger den videre tidsplan af, hvor lang tid der skal anvendes på at udarbejde besvarelserne.

Når besvarelserne er udarbejdet og afleveret, skal følgende trin gennemføres:

- Der gennemføres høringsmøder med de berørte parter i Slesvig-Holsten
- Hvis ikke det bliver nødvendigt med yderligere væsentlige ændringer i projektet, så vil høringsmyndigheden herefter kunne afslutte høringsprocessen
- Herefter vil godkendelsesmyndigheden udarbejde selve godkendelsen, idet projekterne også i denne fase skal stå til rådighed for godkendelsesmyndigheden

Det anføres i statusrapporten, at målet om at opnå en myndighedsgodkendelse inden udgangen af 2017 er meget ambitiøst i lyset af de mange indsigelser, som alle skal besvares. Det var Femern A/S indtryk på det senest afholdte topledelsesmøde med transportministerierne og de tyske myndigheder den 19. oktober 2016, at de tyske repræsentanter op-gør *risikoen* i forhold til en forsinkelse til i størrelsesordenen 3-4 måneder. Spørgsmålet er dog ikke adresseret nærmere i statusrapporten, og Femern A/S har pt. ikke yderligere op-lysninger herom fra Kiel. Femern A/S vil under alle omstændigheder gøre sit yderste for at sikre, at selskabets bidrag til processen er effektivt og at man er velforberedt på forløbet i det kommende år i tæt dialog med de tyske myndigheder, jf. nedenfor.

LBV Kiel har meddelt, at besvarelsene skal afleveres samlet. Femern A/S har meddelt Transportministeriet i Slesvig-Holsten, at besvarelsene af indsigelserne vil kunne indleveres samlet til høringsmyndigheden LBV Kiel den 15. februar 2017. Konsulentfirmaet McKinseys afdeling i Stuttgart har analyseret processen for Femern A/S og vurderet, at det er muligt, når den ønskede balance mellem tid og kvalitet skal sikres. McKinsey har i den forbindelse assisteret med at gøre processen så effektiv som muligt i lyset af de kvalitetsmæssige krav, som projekterne skal leve op til. Femern A/S har over for LBV og Transportministeriet i Kiel redegjort for de omfattende ressourcer, som selskabet aktuelt har allokeret til formålet, herunder også at selskabet etablerer et permanent kontor i Kiel.

Det anføres i statusrapporten, at det må forventes, at der på tysk side indgives klager ved Forbundsforvaltningsdomstolen i Leipzig, hvorved der på baggrund af erfaringerne fra Tyskland, må påregnes yderligere to år, før en retskraftig myndighedsgodkendelse foreligger. I den finansielle analyse for Femernprojektet og i de betingede anlægskontrakter er den planlægningsmæssige forudsætning, at anlægsarbejdet kan påbegyndes primo 2020. Der er endvidere indarbejdede bestemmelser i de betingede kontrakter om genforhandling med henblik på forlængelse, såfremt den tyske godkendelse ikke er endeligt på plads inden udgangen af 2019.

Det bemærkes i statusrapporten, at eventuelle spørgsmål, der kræver Forbundsforvaltningsdomstolens eller EU-domstolens udtalelse, ikke er indregnet i vurderingen.

Klager over myndighedsgodkendelsen af Femern Bælt-forbindelsen vil i medfør af jernbanelovgivningen (AEG), som i lyset af de hidtidige drøftelser med de tyske myndigheder, forventes at blive lagt til grund for godkendelsesbeslutningen, skulle indbringes direkte ved Forbundsforvaltningsdomstolen i Leipzig, som er den højeste klageinstans. En domstolsafgørelse vedrørende myndighedsgodkendelsen af projektet ved Forbundsforvaltningsdomstolen kan således betragtes som endelig.

Det vil dog være muligt for kommuner og privatpersoner, og i visse tilfælde NGO'er, at indbringe klager over selve domstolsafgørelsen til Forbundsforvaltningsdomstolen i Karlsruhe. Sådanne klager skal i givet fald kunne retfærdiggøres med, at domstolsafgørelsen krænker privatpersonens menneskerettigheder eller en kommunes ret til selvadministration i henhold til den tyske grundlov. NGO'er kan alene påklage eventuelle procedurefejl begået under domstolsbehandlingen.

I ingen tilfælde kan selve myndighedsgodkendelsen af projektet påklages til Forbundsforvaltningsdomstolen. Eventuelle retssager ved Forbundsforvaltningsdomstolen vil således ifølge selskabets juridiske rådgiver CMS Hasche Sigle ikke have opsættende virkning for igangsætning af anlægsarbejderne. Ifølge CMS er klager til Forbundsforvaltningsdomstolen i Karlsruhe et usædvanligt legalt instrument, som kun sjældent anvendes i sager vedrørende myndighedsgodkendelser. Hovedparten af klager til Forbundsforvaltningsdomstolen afvises, og kun meget få klager er succesfulde.

Forbundsforvaltningsdomstolen i Leipzig kan under en retssag vælge at spørge EU-domstolen til råds om fortolkningen af en EU-retsakt hvis dette måtte blive relevant. En sådan forespørgsel kan have indvirkning på retssagens forløb, men det vil bero på en konkret vurdering om en sådan forespørgsel i sig selv vil forlænge en eventuel retssag, idet behovet for at involvere EU-domstolen også vil afhænge af projekterens reaktionsmuligheder. EY har i deres eksterne kvalitetssikring af Femern Bælt-forbindelsens reserver og risikofordeling foretaget en vurdering af de tidsmæssige konsekvenser af en eventuel involvering af EU-domstolen. Sammenlagt vurderer EY, med afsæt i og vægtning af de identificerede risici, at anlægsarbejdet med stor sandsynlighed vil kunne påbegyndes i tidsrummet fra medio 2018 til medio 2020. Der henvises i øvrigt til det af EY gennemførte review.